

Siyeri Bir Kâşif Gibi Okumak

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا
عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ
﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

— ❖ —

“Andolsun Zikir'den sonra Zebûr'da da: “Yeryüzüne iyi kullarım vâris olacaktır.” diye yazmıştık. İşte bunda, (bize) kulluk eden bir kavim için bir mesaj vardır. Biz seni ancak âlemlere bir rahmet olarak gönderdik.”

(Enbiyâ, 21/105-107)

HİRA

- ❖ “Bir kâşif gibi siyeri okumak” serlevhasından neler anlaşılmalıdır?
- ❖ Efendimiz'in (sas) âlemlere rahmet olarak gönderilmesi nasıl anlaşılmalıdır?
- ❖ İmam Zeynelâbidîn'in: “Biz çocuklarımıza Kur'ân'dan bir sûre öğretir gibi Resûlullah'ın savaşlarını/hayatını öğrettirdik.” sözü, bizim dünyamıza hangi mesajları vermelidir?
- ❖ Siyeri sadece savaşlar üzerinden okumak büyük bir yanılgıdır. Neden?
- ❖ İnsanlığın bütün dertlerinin dermanı Hz. Peygamber'in (sas) hayatındadır. Öyle mi?

Siyeri Sadece Efendimiz'in (sas) Yaşadığı Hayatı ve Ortamı Anlama Adına Bir Bilgi Derlemesi Şeklinde Okumamalı, Her Gün Yeniden ve Bir Kez Daha Keşfetmek İçin Okumalıyız.

Siyer der demez, çoğumuzun aklına hemen Hz. Peygamber'in (sas) hayatının bir parçası olan savaşlar geliyor. Elbette ki Efendimiz'in savaşları çok önemlidir ve kesinlikle öğrenilmesi gereken hususlardır. Hatta İmam Zeynelâbidîn'in ifadesi ile Kur'ân'dan bir sûre öğrenir gibi öğrenilmesi ve öğretilmesi gereken^[1] bir kaynaktır. Ancak Hz. Peygamber'in (sas) o bereketli ve mutahhar hayatını, sadece savaşlardan ibaret zannetmek ve siyeri hep bu nazarla okumak da büyük bir yanılgıdır. Çünkü Efendimiz'in (sas) yirmi üç yıl süren peygamberlik hayatının on üç yıllık kısmını oluşturan Mekke döneminde bir tek savaş olmamış, on yıl süren Medine döneminde ise kendisinin katıldığı sefer sayısı 28, katılmayıp sahâbeyi gönderdiği sefer sayısı 55 tane olmuştur.

Efendimiz'in (sas) bizzat komuta ettiği savaş ve seferlerin gün sayısı takriben 662 gündür.^[2] Bu günlerin tamamında sıcak çatışmalar olmamıştır. O günkü savaşlar günün belli bir vaktinde başlayıp çoğu zaman aynı gün bittiği için toplansanız çatışma günlerinin sayısı elli günü geçmeyecektir. Dolayısı ile 662 günün büyük bir bölümü yolda ve gidilen yerde konaklamada geçmiştir. Mesela, Tebûk Gazvesi için takriben altmış gün, Mekke Fethi için takriben üç ay yani doksan gün, Hayber Gazvesi için takriben altmış gün geçirilmiştir. Efendimiz'in (sas) kendisinin gitmeyip sahâbeyi gönderdiği seferler içinde en fazla beş yüz günlük bir zaman dilimi harcanmıştır. Hâl böyle olunca on yıllık Medine döneminin, en fazla yüzde yirmilik bir kısmı savaş, cihad ve seferlerde; geri kalan kısmı ise Medine'de diğer meselelerde, sosyal yaşam içerisinde geçirilmiştir.

[1] İbn Kesir, *el-Bidâye*, III, 360.

[2] Sami Abdullah el-Mağlus; *Siyer Atlası*, s. 199-205.

Ancak günümüzde kaleme alınmış siyer kitaplarının çoğu Medine bölümünü savaşlar üzerinden anlatır, sanki savaşların dışında Hz. Peygamber'in ve sahâbenin başka bir gündemlerinin olmadığı kanısı uyanır okuyucuda. Böyle bir yaklaşım doğru değildir. Hz. Peygamber (sas) Medine hayatının bir bölümünü İslâm ile insan arasındaki engelleri kaldırmak adına savaşta geçirmiş, hayatının geri kalan bölümünde ise oluşturulan İslâm toplumunun düzen ve nizamı için çok önemli gayretler ortaya koymuştur. Hz. Peygamber'in (sas) hayatının büyük bir kısmını oluşturan bu bölüm üzerinde ne yazık ki ciddi, derinlikli, düzenli, okuyana ders veren nitelikte çalışmalar, istenilen düzeyde hâlen yapılmamıştır. İşte bundan dolayı, siyer kaynakları bu nazarla bir kez daha ele alınmalı, sadece Efendimiz'in yaşadığı ortamı ve hayatını anlama adına bir bilgi alma/derleme şeklinde okumamalı, o bereketli hayatı savaşlardan ibaret zannetmemeli, her gün yeniden ve bir kez daha keşfetmek için okunmalıdır. Unutulmamalıdır ki tarihin bilinen bir döneminde ve belirli bir coğrafyasında yaşamış olan Efendimiz (sas) o günün insanına çok şey söylediği, gösterdiği gibi bugünün dünyasına da çok şey söylemektedir. Bugün insanlığın tüm dertlerine derman olabilecek, sıkıntılarını giderebilecek, tüm eksiklerini tamamlayacak imkânlar, siyerin içerisinde mevcuttur. Eğer biz, Efendimiz'in (sas) hayatının böyle bir potansiyel ihtiva ettiğini hatırdan çıkarmayarak O'nun bereketli hayatının sayfalarını bu gözle okursak, bir kâşif gibi her gün yeni bir şey keşfetme arzusu ile Siyer-i Mustafa'nın rahlesinin başına otursak gerçekten her gün yeni bir şey bulabilir, dün okurken fark etmediğimiz nice bilgilere ulaşabilir, dün okuduğumuzda farklı yorumladığımız nice rivayeti daha doğru yorumlayabilir, böylelikle de o güzel ve kâmil hayattan hayatlarımıza rehberlik edecek hayat ölçülerini taşıyabiliriz.

Hz. Peygamber'in (sas) bereketli hayat sayfalarında bir kâşif gibi dolaştığımızda o hayatın bitimsiz bir hazine olduğunu hemen fark edecek; söylenen her sözün, atılan her adımın, sessiz kalınıp onaylanan her fiilin, o dünyaya ait olan her şeyin ama her şeyin, bir şekilde bize bakan bir yönünün de olduğu itiraf edilecek, okumalarımızın şekli ve etkisi çok ama çok farklı bir şekilde değişecektir.

Âlemlere Rahmet olarak gönderilen o kutlu elçinin, kıyamete kadar gelecek olan tüm insanların^[3] ve cinlerin^[4] en güzel örneği olduğu için O'nun

[3] Ahzâb, 33/21.

[4] En'âm, 6/130; Mülk, 67/9.

siyeri, numune/model bir hayat olarak bütün ihtiyaçlara cevap verebilecek niteliktedir. Böyle olduğundan dolayı neye ihtiyacımız varsa onu giderme adına o hayata müracaat etme ve ihtiyacımız olan alanı, O'nun muhteşem hayatının içinde keşfetmemiz gerekir.

Mesela, somut iki örnek üzerinden bu meseleyi anlamaya çalışırsak Efendimiz'in (sas) bir aile reisi, bir de devlet başkanı örneğine dikkatleri çekebiliriz. Bu iki örneği, özellikle seçtiğimizi belirtmemiz gerekir. Biri küçük bir devlet olan aile, diğeri büyük bir aile olan devletin idaresi noktasında Hz. Peygamber'in rehberliğini görmek özel ve genel anlamda bu rehberiyetin boyutunu anlamamız açısından önemlidir.

Aile Reisi Olarak Hz. Peygamber (sas)

Efendimiz'in (sas) altmış üç yıllık hayatının tamamına bir aile ferdi ve reisi olarak baktığımızda rehberliğine ihtiyaç duyduğumuz her hâlin/her sürecin hemen hemen bir örneğini görmekteyiz.

- Yetim bir bebek
- Sütannesinin yanında bir misafir
- Annesini yitirmiş öksüz bir çocuk
- Dedesinin yanında bir torun
- Amcasının yanında bir yeğen
- Yirmi beş yıl hayasız bir ortamda yaşamak durumunda kalmış iffetli bir genç
- Kendisinden on beş yaş büyük bir hanım ile evlenen ve bu evliliği yirmi beş yıl devam ettiren bir eş
- Elli ile elli iki yaşları arasında iki yıl boyunca Mekke'de dul olarak yaşayan bir erkek
- Sevde bint Zem'a ve Âişe bint Ebî Bekir ile evlenerek, iki hanımı olan bir koca
- Üçüncü hanım olarak Hafsa bint Ömer ile hayatını birleştiren bir koca
- Bir anda dokuz hanımı nikâhında tutan ve hepsini idare eden, adaleti muhafaza ederek kimsenin hakkına girmeyen bir koca

- Kureyş'in muhtelif kollarına mensup kadınları idare eden bir koca
- Safiyye ve Reyhâne validelerimiz gibi aslen Yahudi olan, farklı kültür-
lere sahip hanımları idare eden bir eş
- Mâriye validemiz gibi aslen Hristiyan olan ve ta Mısır'dan gelerek o
eve giren bir hanımı idare eden bir koca
- Zeyneb, Rukiyye, Ümmü Gülsüm ve Fâtıma adında dört kız çocuğu-
na sahip olan bir baba
- Kâsım, Abdullah ve İbrahim adında üç erkek çocuğa sahip olan bir
baba
- Adı sayılan yedi çocuğundan altısını kendi elleri ile toprağa veren bir
baba
- Hind bint Atık, Zeyneb, Ümmü Gülsüm, Dürre bint Ebî Seleme ve
Habîbe bint Ümmü Habîbe adlarındaki üvey kızlarına sahip çıkan bir
baba
- Hind ve Hâris b. Ebî Hâle, Ömer ve Seleme b. Ebî Seleme, Abdullah b.
Ümmü Habîbe adlarındaki üvey oğullara sahip çıkan bir baba
- Ebû'l-Âs b. Rebî, Hz. Osman ve Hz. Ali gibi damatlara sahip olan bir
kayınbaba
- Melike bint Rifâa (Ömer b. Ebî Seleme ile evli) Ümâme bint Hamza
(Seleme b. Ebî Seleme ile evli) gelinlere sahip olan bir kayınbaba
- Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Zeyneb, Ümâme ve Ali gibi torunlara
sahip bir dede
- Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve daha nice kayınbabalara sahip olan bir
damat

Ve daha nice ilişkiler ve bağlar...^[5] Bütün bu alanlara dair Efendimiz'in hayatında meselenin en ideal hâline ait örnekler bulmak mümkündür. Sadece çerçeveyi bu alan ile sınırlandırsak ve o bereketli hayatı böyle bir okumaya tabi tutsak, kim bilir daha neler bulacak ve neler keşfedeceğiz.

[5] Sayılan tüm bağ ve ilişkilerden eksikmiş gibi gözükken bir bağ, kardeşlik bağıdır. Efendimiz'in (sas) öz kardeşi yoktu. Ama Hz. Ali'yi kendine kardeş kılması, kendisini görmediği hâlde iman eden ümmetini kardeş sayması, bu bağında tesis edildiğini gösterir.

Devlet Başkanı Olarak Hz. Peygamber (sas)

Efendimiz'in (sas) hayatına bir lider ve bir devlet başkanı olarak yaptıkları çerçevesinden baksak yirmi üç yıllık hayatının içerisinde aile reisliğinde olduğu gibi çok önemli örneklikler görürüz. Bu alanın belli başlı örnekleri için şunları söyleyebiliriz:

- Şirkin hâkim olduğu bir toplumda mücadelenin, tebliğ ve davetin nasıl yürütüleceği
- Güç olarak zayıf ve yetersiz bir hâlde iken düşmana nasıl cevap verileceği
- Tüm kapıların kapandığı bir zeminde tebliğin kimlere, nasıl yapılacağı
- Hicretin hangi şart ve durumlarda düşünülebileceği
- Hristiyanların hâkim olduğu bir beldede nasıl yaşanacağı
- Müşrik Arapların sayıca çoğunlukta olduğu bir yerde nasıl etkin olunabileceği
- Yahudilerin az ama etkin olduğu bir zeminde onların baskısından nasıl kurtulacağını
- Bir İslâm toplumunun hangi esaslar üzerine bina edileceğini
- Çok farklı dini, sosyal ve kültürel yapılarda nasıl bir arada yaşanabileceğini
- İktisadi anlamda tüm imkânların Yahudilerin elinde olduğu bir pazarda nasıl İslâm çarşısının kurulacağını
- Sayıca çok olan bir ordu ile nasıl savaşılacağını
- Savaşa giderken (Uhud'a) ordunun üçte biri münafıkların etkisi ile geri dönmesine rağmen böyle bir zeminde nasıl hareket edileceğini
- İktidara, galibiyete ve elde edilen ganimetlere karşı tutumun nasıl olacağını
- İslâm Devleti'nin güçlenmesi ile ortaya çıkan nifak hareketleri ile nasıl bir mücadele yürütebileceğini
- Mağlubiyetin getirdiği sonuçlarla nasıl başa çıkılacağını
- En yakınlarında olan bazılarının hata, yanlış ve sıkıntılı durumlarına karşı nasıl mukabele edileceğini

- Hanımına dahi iftira atacak kadar meseleyi ıırından ıkaranlarla nasıl bir iletişim dili kullanılacağı
- Sulh ve barış ortamının nasıl değerlendirileceğini
- Kendilerine yaşama hakkı bile vermeyen insanların beldelerini fethe-derken onlara nasıl muamele edileceğini
- Çok farklı kültür ve din mensuplarının nasıl İslâm'a davet edileceğini

Ve daha nice alanlarda Efendimiz'in (sas) rnekliklerini bulmak mm-kndr.

Hayatın her alanının ve her anının tartışılmaz rehberi olan Efendimiz'in (sas) bereketli hayatının işte böyle bir imknı vardır. O'nun (sas) hayatını kendisine en temel l olarak belirleyen bir Müslüman, yaşadığı zaman ne olursa olsun, yaşadığı zemin hangi Őartlarla çevrili olursa olsun, siyerin sayfaları içeri-sinde dertlerine derman olabilecek çözüm yollarını bulabilecek, hiçbir sorunu sorun olarak kalmayacaktır. Yeter ki bu gözle okunsun! Bir tarih kitabı okur gibi değil, hayat rehberimizin bize söylediği ilkeleri tespit amacı ile okusun.

Bu manada siyer içerisinde keşfedilmeyi bekleyen çok önemli sayfaların, gayretli kşifleri beklediğini de belirtmemiz gerekiyor. Gerçekten bugün h-len Őu alanlarda hak ettiği düzeyde çalışmalar yapılmamıştır:

- Hz. Peygamber'in nübüvvet öncesi kırk yıllık hayatının rnekleği
- Çocukluğu, ticari hayatı, evliliği, nübüvvete doğru yürürken karşılaş-tığı durumları
- Tlim ve terbiye sahasında yaptıkları
- Muhasara yıllarında ödenen bedelin ve ortaya konan gayretin rehberliği
- Akabe Biatları'nın her yönü ile incelenmesi
- Tif yolculuğu ve tebliğ adına yapılanların anlaşılması
- Sevr durağı ve hicret yolculuğunun anlam ve mahiyet olarak kavran-ması
- Kub köyündeki ilk adımlar ve Medine'nin imana kucak aımasının değerlendirilmesi
- Muaht/kardeşlik meselesinin tam anlamı ile anlaşılması
- Medine Vesikası'nın hak ettiği düzeyde incelenmesi
- Suffa Mektebi'nin inşası, müfredatı ve talebelerinin araştırılması

- Hz. Peygamber'in (sas), Yahudiler ile olan ilişkisinin her boyutu ile ortaya konması
- Her savaşın bir mektep olarak algılanması ve bunların değerlendirilmesi
- Recâ ve Bîr-i Maûne hadiselerinde Hz. Peygamber'in (sas) tavrının anlaşılması
- Hz. Peygamber'in (sas) insan unsurunu değerlendirmesi ve yetiştirme usûllerinin araştırılması
- Asr-ı Saâdet'teki derin yapıların ortaya konması ve nifak hareketlerinin incelenmesi
- Çalışma alanlarının ve ticaret sahalarının araştırılması
- Hudeybiye Sulhu'nun tam olarak anlaşılması ve bugüne bakan yönlerinin ortaya konması

Ve daha nice konular...

Bu konular, ilk bakışta zihne dökülenlerdir; üzerinde durulması gereken konuların sadece bu başlıklarla sınırlı olmadığını bilmemiz gerekir. Gerçekten Hz. Peygamber'in hayatı bir deryadır. O (sas), *Hateme'n-Nebiyîn/Nebîlerin Sonuncusu* olduğu için insanlığın son ferdine kadar ortaya çıkabilecek her türlü soruna çözüm niteliğinde bir şeyler söyleyerek gitmiştir. Zaten Efendimiz (sas) bunu beyan sadedinde demişti ki: **"Sözlerin en güzeli Allah'ın kelamı, yolların en doğrusu Muhammed'in yoludur."**^[6]

Hidayet ancak bu iki emanete sahip çıkmakla, onlara hakkı ile sarılmakla mümkündür. Sözün en güzeli olan Allah'ın kelamı Kur'an'ın, nasıl hayata taşınacağını bize gösteren Efendimiz (sas) en doğru yolun, kendi yolu olduğunu beyan ederek o yolun sadece bir zamana ve zemine ait olmadığını, kıyamete kadar gelecek tüm insanlar için en ideal yolun kendi yolu olduğunu belirtmiş oluyordu.

Öyleyse yapılacak iş, Hz. Peygamber'in (sas) yolunu yol olarak edinmek, siyeri sadece Efendimiz'in yaşadığı hayatı ve ortamı anlama adına bir bilgi alma/derleme şeklinde okumamak, her gün yeniden ve bir kez daha keşfederek dertlerimize dermanı, o güzel nebevî mirastan bulmaya çalışmaktır.

[6] Buhâri, "Edeb", 70; Müslim, "Cum'a", 13; Nesâi, "İydeyn", 22.

DÂRÜ'L-ERKAM

- ❖ Hz. Peygamber'in mirasının ne kadar büyük bir potansiyel taşıdığıнын farkında mısınız?
- ❖ Bir kâşif gibi hiç siyeri okudun mu? Okuduysan ne keşfettin?
- ❖ Bir aile reisi olarak Hz. Peygamber'in örnekliği hakkında neler söyleyebilirsin?
- ❖ Bir devlet reisi olarak Hz. Peygamber'in örnekliği hakkında neler söyleyebilirsin?
- ❖ Hz. Peygamber, hayatın her anının ve her alanının rehberi ise sen hayatını tanzim ederken buna ne kadar dikkat ediyorsun?

SUFFA

- ❖ Hz. Peygamber'in hayatını bir kâşif hassasiyetinde oku ki her an yeni bir mesaj keşfedebilesin.
- ❖ Siyerin sadece savaşlardan oluşmadığını bil ki hayatın her alanına dair ihtiyacını doğru yerde arayabilesin.
- ❖ Bir aile reisi olarak Hz. Peygamber'i çok iyi tanı ki hayatını O'nun gösterdiği şekilde düzenleyebilesin.
- ❖ Hz. Peygamber'in idari alanda yaptıklarını çok iyi öğren ki o güzel sermayeden hakkıyla yararlanabilesin.
- ❖ Hz. Peygamber'in yolunu kendine yol olarak edin ki yanlış yollara sapıp hem dünyanı hem ahiretini kaybetmeyesin.